

Napomnienia św. Franciszka według wydania krytycznego Carlo Paolazzi. Czy tylko nowe tłumaczenie?

Choć od niedawna możemy cieszyć się kolejnym tłumaczeniem *Pism św. Franciszka z Asyżu*¹, przy czym w wersji bardziej rozszerzonej, niż najbardziej popularny do tej pory przekład o. Kajetana Ambrożkiewicza OFM Cap², nie oznacza to bynajmniej, iż nowa próba oddania ducha *Pism Biedaczyny z Asyżu* – w oparciu o najnowsze wydanie krytyczne, opracowane przez Carlo Paolazzi – jest niepożądana lub wprost niepotrzebna³. Niniejsza wersja tłumaczenia *Napomnień* w wielu miejscach brzmi zupełnie odmiennie niż wszystkie dotychczasowe, czasami bardzo podobnie i niepodobnie zarazem, ale bywa i tak, że jest zupełnie identyczna z wersjami innych tłumaczy (zwłaszcza wtedy, kiedy Franciszkowy tekst opiera się na cytowniu Biblii). Niech taką jaką jest, przysłuży się wszystkim miłośnikom Tego, który oplakiwał Miłość niekochaną.

ADMONITIONES [I: De corpore Domini]

⁽¹⁾ Dicit Dominus Jesus discipulis suis: „Ego sum via, veritas et vita; nemo venit ad Patrem nisi per me. ⁽²⁾ Si cognovissetis me, et Patrem meum utique cognovissetis: et amodo cognoscetis eum et vidistis eum. ⁽³⁾ Dicit ei Philippus: Domine, ostende nobis Patrem et sufficit nobis. ⁽⁴⁾ Dicit ei Jesus: Tanto tempore vobiscum sum et non cognovistis me? Philippe, qui videt me, videt et Patrem (Joa 14, 6-9) meum”. ⁽⁵⁾ Pater lucem habitat inaccessibilem (cfr. 1 Tim 6, 16), et spiritus est Deus (Joa 4, 24), et Deum nemo vidit unquam (Joa 1, 18). ⁽⁶⁾ Ideo nonnisi spiritu videri potest, quia spiritus est qui vivificat; caro non prodest quidquam (Joa 6, 64). ⁽⁷⁾ Sed nec filius in eo, quod equalis est Patri, videtur ab

NAPOMNIENIA [I. Ciało Pańskie]

⁽¹⁾ Pan Jezus powiedział swoim uczniom; „Ja jestem drogą, prawdą i życiem. Nikt nie przychodzi do Ojca inaczej, jak tylko przez Mnie”. ⁽²⁾ Gdybyście Mnie byli poznali to, z całą pewnością, znalibyście i mojego Ojca; i odtąd już Go poznałycie i zobaczyliście Go. ⁽³⁾ Filip powiedział do Niego: Panie, pokaż nam Ojca, a to nam wystarczy. ⁽⁴⁾ Jezus mu odpowiedział: Tyle czasu jestem z wami, a jeszcze mnie nie poznaliście? Filipie, kto Mnie widzi, widzi i Ojca (J 14, 6-9) mego. ⁽⁵⁾ Ojciec mieszka w niedostępnej światłości (por. 1 Tm 6, 16) i Duchem jest Bóg (J 4, 24) oraz Boga nikt nigdy nie widział (J 1, 18). ⁽⁶⁾ Dlatego tylko w Duchu może być oglądany, bo Duch jest tym, który ożywia; ciało nic nie pomaga (J 6, 63). ⁽⁷⁾ Podobnie i Syn,

aliquo aliter quam Pater, aliter quam Spiritus Sanctus. ⁽⁸⁾ Unde omnes qui viderunt Dominum Jesum secundum humanitatem et non viderunt et crediderunt secundum spiritum et divinitatem, ipsum esse verum Filium Dei, damnati sunt. ⁽⁹⁾ Ita et modo omnes qui vident sacramentum, quod sanctificatur per verba Domini super altare per manum sacerdotis in forma panis et vini, et non vident et credunt secundum spiritum et divinitatem quod sit veraciter sanctissimum corpus et sanguis Domini nostri Jesu Christi, damnati sunt, ⁽¹⁰⁾ ipso Altissimo attestante, qui ait: "*Hoc est corpus meum et sanguis meus novi testamenti [qui pro multis effundetur]*" (cfr. Mc 14, 22. 24); ⁽¹¹⁾ et: "*Qui manducat carnem meam et bibit sanguinem meum, habet vitam eternam*" (cfr. Joa 6, 55). ⁽¹²⁾ Unde spiritus Domini, qui habitat in fidelibus suis, ille est qui recipit sanctissimum corpus et sanguinem Domini. ⁽¹³⁾ Omnes alii, qui non habent de eodem spiritu et presumunt recipere eum, *iudicium sibi manducant et bibunt* (cfr. 1 Kor 11, 29).

⁽¹⁴⁾ Unde: *Filii hominum, usquequo gravi corde?* (Ps 4, 3). ⁽¹⁵⁾ Ut quid non cognoscitis veritatem et creditis in *Filium Dei* (cfr. Joa 9, 35)? ⁽¹⁶⁾ Ecce, quotidie humiliat se (cfr. Phil 2, 8), sicut quando a *regalibus sedibus* (Sap 18, 15) venit in uterum Virginis; ⁽¹⁷⁾ quotidie venit ad nos ipse humilis apparens; ⁽¹⁸⁾ quotidie descendit de *sinu Patris* (cfr. Joa 1, 18) super altare in manibus sacerdotis. ⁽¹⁹⁾ Et sicut sanctis apostolis in vera carne, ita et modo se nobis ostendit in sacro pane. ⁽²⁰⁾ Et sicut ipsi intuitu carnis sue tantum eius carnem videbant, sed ipsum Deum esse credebant oculis spiritualibus contemplantes, ⁽²¹⁾ sic et nos videntes panem et vinum oculis corporeis, videamus et credamus firmiter eius sanctissimum

w tym w czym jest równy Ojcu, nie może być widziany przez kogokolwiek inaczej niż Ojciec i inaczej niż Duch Święty. ⁽⁸⁾ Dlatego ci wszyscy, którzy widzieli Pana Jezusa pod względem człowieczeństwa, ale nie dostrzegli i nie uwierzyli tak pod względem Ducha jak i Bóstwa, że jest On prawdziwym Synem Bożym, ściągnęli na siebie wyrok potępienia¹⁴. ⁽⁹⁾ A teraz w ten sam sposób, wydają na siebie wyrok ci wszyscy, którzy widzą Sakrament, który uświęcany jest na ołtarzu poprzez słowa Pana i przez ręce kapłana, pod postaciami chleba i wina, ale nie dostrzegają i nie wierzą, że pod względem Ducha i Bóstwa, jest to prawdziwie Najświętsze Ciało i Krew Pana naszego Jezusa Chrystusa¹⁵, ⁽¹⁰⁾ o czym poświadcza sam Najwyższy, który mówi: „To jest ciało moje i krew moja Nowego Przymierza [która za wielu będzie wylana]” (por. Mk 14, 22. 24);¹⁶ i: ⁽¹¹⁾ *Kto pożywa ciało moje i pije krew moją, ma życie wieczne* (por. J 6, 55). ⁽¹²⁾ Stąd [też] to Duch Pana, który zamieszkuje w swych wiernych jest tym, Kto przyjmuje Najświętsze Ciało i Krew Pana¹⁷. ⁽¹³⁾ Wszyscy pozostali, którzy nie posiadają tego samego Ducha a ośmielają się je przyjmować, spożywają i piją własny sąd (por. 1 Kor 11, 29).

⁽¹⁴⁾ Przeto: *Synowie ludzcy, dokąd [będziecie] twardego serca?* (Ps 4, 3). ⁽¹⁵⁾ Czemu nie poznajecie prawdy i nie wierzycie w *Syna Bożego?* (por. J 9, 35). ⁽¹⁶⁾ Oto codziennie uniża się (por. Flp 2, 8) jak i wówczas gdy zeszedł do łona Dziewicy z *tronu królewskiego* (por. Mdr 18, 15); ⁽¹⁷⁾ codziennie, on sam, przychodzi do nas w pokornej postaci; ⁽¹⁸⁾ codziennie zstępuje z łona Ojca na ołtarz w rękach kapłana (por. J 1, 18). ⁽¹⁹⁾ I jak świętym apostołom ukazał się w prawdziwym ciecie, tak teraz w ten sam sposób ukazuje się nam w świętym Chlebie. ⁽²⁰⁾ I jak oni dzięki wzrokowi cielesnemu, widzieli tylko Jego Ciało, lecz wierzyli, że jest Bogiem, kontemplując Go poprzez ogląd duchowy ⁽²¹⁾

corpus et sanguinem vivum esse et verum. ⁽²²⁾ Et tali modo semper est Dominus cum fidelibus suis, sicut ipse dixit „Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi” (cfr. Mt 28, 20)⁴

tak i my, widząc chleb i wino oczyma cielesnymi, starajmy się dostrzegać i mocno wierzyć, że jest to żywe i prawdziwe Najświętsze Jego Ciało i Krew. ⁽²²⁾ I w taki [właśnie] sposób Pan jest zawsze ze swymi wiernymi, jak sam to powiedział: „Oto Ja jestem z wami aż do skończenia świata” (por. Mt 28, 20).

[II: De malo proprie voluntatis]

(1) Dixit Dominus ad Adam: De omni ligno comedere, de ligno autem scientie boni et mali non comedas (Gen 2, 16-7). (2) De omni ligno paradisi poterat comedere, quia, dum non venit contra obedientiam, non peccavit. (3) Ille enim comedit de ligno scientie boni, qui sibi suam voluntatem appropriat et se exaltat de bonis que Dominus dicit et operatur in ipso, (4) et sic per suggestionem diaboli et transgressionem mandati factum est ei pomum scientie mali. (5) Unde oportet quod sustineat penam⁵.

[II. Zło własnej woli]

⁽¹⁾ Pan powiedział do Adama: *spożywaj z wszelkiego drzewa rajskiego ogrodu, ale z drzewa poznania dobra i zła nie wolno ci jeść* (Rdz 2, 16-17). ⁽²⁾ [Adam] Mógł jeść z każdego rajskiego drzewa [i] dopóki nie wystąpił przeciw posłuszeństwu nie zgrzeszył. ⁽³⁾ Ten zaś [człowiek] jada z drzewa poznania dobra, kto wywyższając siebie, własnej woli przypisuje owo dobro, jakie Pan słowem i czynem w nim realizuje. ⁽⁴⁾ I tak za sugestią diabła i wskutek przekroczenia przykazania, to właśnie staje się dla niego owocem poznania [prowadzącego do] zła. ⁽⁵⁾ [I] stąd trzeba było aby poniósł karę¹⁸.

[III: De perfecta obedientia]

⁽¹⁾ Dicit Dominus in Evangelio: „Qui non renuntiaverit omnibus, que possidet, non potest meus esse discipulus” (Lc 14, 33); ⁽²⁾ et: „Qui voluerit animam suam salvam facere perdet illam (Lc 9, 24). ⁽³⁾ Ille homo relinquit omnia, que possidet, et perdit [animam suam et] corpus suum, qui se ipsum totum prebet ad obedientiam in manibus sui prelati. ⁽⁴⁾ Et quidquid facit aut dicit, quod ipse sciat quod non sit contra voluntatem eius, dum bonum sit quod facit, vera obedientia est. ⁽⁵⁾ Et si quando subditus videat meliora et utiliora anime sue quam ea que sibi prelatus precipiat, sua voluntarie Deo sacrificet, que autem sunt prelati, opere studeat adimplere. ⁽⁶⁾ Nam hec est caritativa obedientia (cfr. 1 Petr 1, 22), quia Deo et proximo satisfacit.

[III. Posłuszeństwo doskonałe]

⁽¹⁾ Pan mówi w Ewangelii: „Kto nie wyrzekłby się wszystkiego, co do niego należy, nie może być moim uczniem” (por. Łk 14, 33). ⁽²⁾ I: Kto chciałby swoje życie zachować, utraci je (Łk 9, 24). ⁽³⁾ Ten człowiek opuszcza wszystko, co do niego należy i traci [duszę swoją i] ciało swoje, kto siebie samego całkowicie oddaje pod posłuszeństwo w ręce swojego przełożonego. ⁽⁴⁾ A prawdziwym posłuszeństwem jest to, gdy ktoś sam w sobie wie, że cokolwiek czyni lub mówi – o ile to co czyni jest dobre – nie sprzeciwia się woli przełożonego. ⁽⁵⁾ A ilekroć podwładny zobaczyłby cokolwiek lepszego i pożyteczniejszego niż to, co poleca mu uczynić dla swej duszy przełożony, niech dobrowolnie ofiaruje to Bogu jako swoją ofiarę, a stara się [w sposób aktywny] zrealizować polecenie przełożonego. ⁽⁶⁾

⁽⁷⁾ Si vero prelatus precipiat aliquid subdito contra animam suam, licet ei non obediat, tamen ipsum non dimittat. ⁽⁸⁾ Et si ab aliquibus persecutionem inde sustinuerit, magis eos diligat propter Deum. ⁽⁹⁾ Nam qui prius persecutionem sustinet, quam velit a suis fratribus separari, vere permanet in perfecta obedientia, quia ponit *animam suam* (cfr. Joa 15, 13) pro fratribus suis. ⁽¹⁰⁾ Sunt enim multi religiosi, qui sub specie meliora videndi quam que sui prelati precipiunt, retro aspiciunt (cfr. Lc 9, 62) et *ad vomitum* proprie voluntatis redeunt (cfr. Prov 26, 11; 2 Petr 2, 22); ⁽¹¹⁾ hi j homicide sunt et propter mala sua exempla multas animas perdere faciunt⁶.

Takim jest posłuszeństwo [wypływające z nieobłudnej] miłości (1 P 1, 22), ponieważ zadośćczyni Bogu i bliźniemu.

⁽⁷⁾ Jeśli przełożony wydałby podwładnemu jakieś polecenie wbrew jego sumieniu, to [choć] wolno mu być nieposłusznym, jednakże [nie wolno] jego samego opuścić. ⁽⁸⁾ A gdyby z tego powodu został przez pewnych ludzi prześladowany, to – ze względu na Boga – niech tym bardziej ich miłuje. ⁽⁹⁾ Kto bowiem, raczej woli znosić prześladowanie niż być odłączonym od braci, ten prawdziwie trwa w doskonałym posłuszeństwie, ponieważ życie swoje (por. J 15, 13) oddaje za braci swoich. ⁽¹⁰⁾ Ale są też zakonnicy, którzy pod pretekstem widzenia czegoś lepszym, niż to co, co poleca przełożony, oglądają się wstecz (Łk 9, 62) i wracają do wymiortów swojej własnej woli (por. Prz 26, 11; 2 P 2, 22). ⁽¹¹⁾ Oni to są zabójcami i własnym złym przykładem gubią liczne dusze.

[IV: Ut nemo appropriet sibi prelationem]

⁽¹⁾ Non veni ministrari, sed ministrare (cfr. Mt 20, 28), dicit Dominus. ⁽²⁾ Illi qui sunt super alios constituti, tantum de illa prelatione gloriantur, quantum si essent in abluendi fratrum pedes officio deputati. ⁽³⁾ Et quanto magis turbantur de ablata sibi prelatione quam de pedum officio, tanto magis sibi *oculos* (cfr. Joa 12, 6) ad periculum anime componunt⁷.

[IV. Aby nikt nie przywłaszczał sobie przełożenstwa]

⁽¹⁾ Pan mówi *nie przyszedłem, aby Mi służyli, lecz aby służyć* (Mt 20, 28). ⁽²⁾ Ci, którzy zostali postawieni nad innymi, tak powinni się chlubić z owego przełożenstwa, jak gdyby zostali wyznaczeni do obowiązku umywania braciom stóp. ⁽³⁾ A im więcej są wzburzeni utratą swego przełożenstwa niż obowiązkiem umywania stóp, tym bardziej, z niebezpieczeństwem dla duszy, przygotowują sobie trzosa (por. J 12, 6)¹⁹.

[V: Ut nemo superbiat, sed gloriatur in cruce Domini]

⁽¹⁾ Attende, o homo, in quanta excellentia posuerit te Dominus Deus, quia creavit et formavit te *ad imaginem* dilecti Filii sui secundum corpus et *similitudinem* (cfr. Gen 1, 26) secundum spiritum. ⁽²⁾ Et omnes creature, que sub

[V. Aby nikt się nie pysznił, lecz chlubił się w Krzyżu Pańskim]

⁽¹⁾ O człowieku, zwróć uwagę, do jakiej doskonałości podniósł cię Pan Bóg, albowiem [On to], co do ciała, stworzył cię i ukształtował *na obraz* umiłowanego swego Syna, a co do ducha, *na podobieństwo* swoje (por. Rdz 1, 26). ⁽²⁾ I wszelkie

celo sunt, secundum se serviunt, cognoscunt et obediunt Creatori suo melius quam tu. ⁽³⁾ Et etiam demones non crucifixerunt eum, sed tu cum ipsis crucifixisti eum et adhuc crucifigis delectando in vitiis et peccatis. ⁽⁴⁾ Unde ergo potes gloriari? ⁽⁵⁾ Nam si tantum esses subtilis et sapiens quod *omnem scientiam* (cfr. 1 Cor 13, 2) haberes et scires interpretari omnia *genera linguarum* (cfr. 1 Cor 12, 28) et subtiliter de celestibus rebus perscrutari, in omnibus hijs non potes gloriari, ⁽⁶⁾ quia unus demon scivit de celestibus et modo scit de terrenis plus quam omnes homines, licet aliquis fuerit, qui summe sapientie cognitionem a Domino receperit specialem. ⁽⁷⁾ Similiter et si esses pulchrior et ditior omnibus et etiam si faceres mirabilia, ut demones fugares, omnia ista tibi sunt contraria et nichil ad te pertinet et in hijs nil potes gloriari; ⁽⁸⁾ sed in hoc possumus gloriari in infirmitatibus nostris (cfr. 2 Cor 12, 5) et baiulare quotidie sanctam crucem Domini nostri Jesu Christi (cfr. Lc 14, 27; Gal 6, 14)⁸.

[VI: De imitatione Domini]

⁽¹⁾ Attendamus, omnes fratres, bonum pastorem, qui pro ovibus suis salvandis crucis sustinuit passionem. ⁽²⁾ Oves Domini secute fuerunt (cfr. Ioa 10, 4) eum in tribulatione et persecutione, verecundia et fame (cfr. Rom 8, 35), in infirmitate et tentatione et ceteris alijs, et de his receperunt a Domino vitam sempiternam. ⁽³⁾ Unde magna verecundia est nobis servis Dei, quod sancti fecerunt opera et nos recitando et predicando ea volumus inde recipere honorem et gloriam⁹.

stworzenie, które jest pod niebem, zgodnie z własną naturą, o wiele lepiej służy, [roz] poznaje i jest posłuszne, swemu Stwórcy niż ty. ⁽³⁾ Doprawdy, także nie demony, lecz ty [sam] wraz z nimi ukrzyżowałeś i krzyżujesz Go nadal przez upodobanie w wadach i grzechach. ⁽⁴⁾ Dlatego też, czy tym możesz się poszczycić? ⁽⁵⁾ Choćbyś bowiem był tak pojętny i mądry, że posiadałbyś wszelką wiedzę i umiał tłumaczyć wszystkie rodzaje języków i przenikliwie badać rzeczy niebieskie, tym wszystkim [jednak] nie możesz się szczycić, ⁽⁶⁾ ponieważ jeden demon poznał rzeczy niebieskie i teraz zna sprawy ziemskie o wiele lepiej niż wszyscy ludzie, aczkolwiek mógłby się znaleźć ktoś taki, kto otrzymałby od Pana szczególne poznanie najwyższej mądrości²⁰. ⁽⁷⁾ Podobnie, gdybyś był piękniejszy i bogatszy od wszystkich i gdybyś nawet czynił cuda, tak że przepędzałbyś demony, [to i tak] to wszystko nie od ciebie zależy²¹ i nie do ciebie należy i nie tym możesz się chlubić; ⁽⁸⁾ możemy jednak chlubić się w *naszych słabościach* (2 Kor 12, 5) i codziennie dźwigać święty krzyż Pana naszego Jezusa Chrystusa (por. Łk 14, 27; Ga 6, 14).

[VI. Naśladowanie Pana]

⁽¹⁾ Miejmy na uwadze, wszyscy bracia, Dobrego Pasterza, który dla zbawienia swoich owiec wycierpiał mękę krzyżową. ⁽²⁾ Owce Pańskie poszły za Nim (por. J 10, 4) w ucisku i prześladowaniu, we wstydzie i głodzie (Rz 8, 35), w chorobie i udręczeniu i we wszystkim innym; i za to otrzymały od Pana życie wieczne. ⁽³⁾ Stąd wielki to wstyd dla nas, sług Bożych, że święci dokonywali takich dzieł, a my chcemy otrzymać chwałę i cześć za to, że o tym głośno mówimy i nauczamy.

[VII: Ut bona operatio sequatur scientiam]

⁽¹⁾ Dicit apostolus: *Littera occidit, spiritus autem vivificat* (2 Kor 3, 6). ⁽²⁾ Illi sunt mortui a littera, qui tantum sola verba cupiunt scire, ut sapientiores teneantur inter alios et possint acquirere magnas divitias dantes consanguineis et amicis. ⁽³⁾ Et illi religiosi sunt mortui a littera, qui spiritum divine littere nolunt sequi, sed solum verba magis cupiunt scire et aliis interpretari. ⁽⁴⁾ Et illi sunt vivificati a spiritu divine littere, qui omnem litteram, quam sciunt et cupiunt scire, non attribuunt corpori, sed verbo et exemplo reddunt ea altissimo Domino Deo, cuius est omne bonum¹⁰.

[VII. Za wiedzą powinny iść dobre czyny]

⁽¹⁾ Apostoł mówi: *Litera zabija, Duch zaś ożywia* (2 Kor 3, 6)²². ⁽²⁾ Ci są uśmierceni przez literę, którzy pragną znać tylko słowa, żeby być uznanymi przez innych za mądrzejszych i aby [w ten sposób] móc zgromadzić wielkie bogactwa i rozdać je krewnym i przyjaciółom. ⁽³⁾ I ci zakonnicy są uśmierceni przez literę, którzy nie chcą postępować według Ducha Pisma Bożego²³, lecz pragną raczej znać tylko słowa aby wyjaśniać je innym. ⁽⁴⁾ Ci [natomiast] ożywieni są Duchem Pisma Bożego, którzy żadnej wiedzy, jaką posiadają i pragną osiąść nie przypisują ciału, lecz tak słowem jak i przykładem odnoszą ją do Pana Boga Najwyższego, od którego [też] wszelkie dobro pochodzi.

[VIII: De peccato invidie vitando]

⁽¹⁾ Ait apostolus: *Nemo potest dicere: Dominus Jesus, nisi in Spiritu Sancto* (1 Kor 12, 3); ⁽²⁾ et: *Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum* (Rom 3, 12). ⁽³⁾ Quicumque ergo invidet fratri suo de bono, quod Dominus dicit et facit in ipso, pertinet ad peccatum blasphemie, quia ipsi Altissimo invidet (cfr. Mt 20, 15), qui dicit et facit omne bonum (1 Kor 6, 12)¹¹.

[VIII. Konieczność unikania grzechu zazdrości]

⁽¹⁾ Apostoł powiada: *Nikt nie może powiedzieć: Jezus jest Panem, inaczej, jak tylko dzięki Duchowi Świętemu* (1 Kor 12, 3) ⁽²⁾ i: *Nie ma takiego, kto by czynił dobro, nie ma ani jednego* (Rz 3, 12). ⁽³⁾ [Jeśli zatem] ktokolwiek zazdrości swemu bratu dobra, jakie Pan w nim czyni i przez niego przejawia, ten dopuszcza się grzechu bluźnierstwa, ponieważ zazdrości samemu Najwyższemu, od którego każdy czyn dobry i mowa pochodzi (1 Kor 6, 12).

[IX: De dilectione]

⁽¹⁾ Dicit Dominus: *„Diligite inimicos vestros [benefacite hijs qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumniantibus vos]”* (Mt 5, 44). ⁽²⁾ Ille enim veraciter diligit inimicum suum, qui non dolet de iniuria, quam sibi facit, ⁽³⁾

[IX. Miłość]

⁽¹⁾ Pan mówi: „Miłujcie waszych wrogów, [dobrze czyńcie tym, którzy was nienawidzą i módlcie się za tych, którzy was prześladują i spotwarzają]” (Mt 5, 44)²⁴. ⁽²⁾ Ten zaiste prawdziwie kocha swego wroga, kto nie martwi się

sed de peccato anime sue uritur propter amorem Dei. ⁽⁴⁾ Et ostendat ei ex operibus dilectionem¹².

krzywdą jakiej od niego doznaje, ⁽³⁾ lecz z powodu grzesznego stanu jego duszy, miłością Bożą rozpalony ⁽⁴⁾ czynami okazuje mu [swoje] miłosierdzie²⁵.

[X: De castigatione corporis]

[X. Umartwienie ciała]

⁽¹⁾ Multi sunt, qui dum peccant vel iniuriam recipiunt, sepe inculpant inimicum vel proximum. ⁽²⁾ Sed non est ita, quia unusquisque in sua potestate habet inimicum, videlicet corpus, per quod peccat. ⁽³⁾ Unde *beatus ille servus* (Mt 24, 46), qui talem inimicum traditum in sua potestate semper captum tenuerit et sapienter se ab ipso custodierit; ⁽⁴⁾ quia, dum hoc fecerit, nullus alius inimicus visibilis vel invisibilis ei nocere poterit¹³.

⁽¹⁾ Wielu jest takich, którzy gdy [sami] zgrzeszą lub doświadczą krzywdy, najczęściej winią za to swego wroga albo [swego] bliźniego. ⁽²⁾ Ale nie tak jest [w rzeczywistości]: ponieważ każdy ma władzę nad swoim wrogiem, jakim jest [jego] ciało, przez które grzeszy, ⁽³⁾ Stąd też *szczęśliwym jest ów sługa*, (Mt 24, 46), który [takiego] wroga, poddanego jego władzy, trzyma zawsze w niewoli i ma się przed nim mądrze na baczności. ⁽⁴⁾ O ile tak będzie postępował, żaden inny wróg – widzialny jak i niewidzialny – nie będzie mógł mu zaszkodzić.

Przypisy

- ¹ *Pisma św. Franciszka z Asyżu. Teksty łacińskie i starowłoskie w polskim przekładzie*. Kraków 2009. Dalej jako *Pisma*. Zespół
- ² *Święci Franciszek i Klara z Asyżu, Pisma. Wydanie łacińsko-polskie*. Kraków-Warszawa 2004. Dalej jako *Pisma*. Ambrożkiewicz
- ³ Francesco D'Assisi, *Scritti, edizione critica a cura di Carlo Paolazzi*, Grottaferrata (Roma), 2009. [Dalej cytowane jako: *Scritti, edizione critica*]. Wydzielenie drukiem pogrubionym i podkreślonym pewnych słów pochodzi ode mnie i oznacza ono, że mamy tu do czynienia z tekstem, który w tym właśnie miejscu różni się od wersji przyjmowanej dotychczas w innych tłumaczeniach za wzorcową; najczęściej są to słowa, których do tej pory nie akceptowano za autentyczne (tak więc użyte są po raz pierwszy), bądź też są to słowa, które zostały odmienne zapisane, czasami są to jedynie litery, które zostały dodane. (Zmian tych nie omawiam i nie wyszczególniam, ale jedynie sygnalizuję istniejącą w danym miejscu odmienną zapisu nowego wydania krytycznego. Pomijam także problem dyktogów i ich zapisu, np. dawne *ae* zastąpione przez *e*). W celu zachowania przejrzystości i prostoty opuściłem wszelkie odnośniki do całego aparatu krytycznego.
- ⁴ *Scritti, edizione critica*, 352.354
- ⁵ *Scritti, edizione critica*, 354.
- ⁶ *Scritti, edizione critica*, 356.
- ⁷ *Scritti, edizione critica*, 358.
- ⁸ *Scritti, edizione critica*, 358.360.
- ⁹ *Scritti, edizione critica*, 360.
- ¹⁰ *Scritti, edizione critica*, 360.362.
- ¹¹ *Scritti, edizione critica*, 362.
- ¹² *Scritti, edizione critica*, 362.
- ¹³ *Scritti, edizione critica*, 362.364
- ¹⁴ Dotychczas formułę *damnati sunt* polskie tłumaczenia wyrażały przez 'są potępieni' które – jak się wydaje – jest wyrażeniem zbyt mocnym. Ponieważ w *Pismach* Franciszkowych czasownik ten występuje tylko w tym właśnie tekście (dwa razy), stąd też trudno znaleźć porównanie do jakiegokolwiek tekstu paralelnego. Dla przykładu warto przytoczyć niektóre z polskich tłumaczeń, analogicznej do Franciszkowej myśli, biblijnej sentencji z 1 Kor 11, 27 : „Kto bowiem spożywa i pije nie zważając na Ciało [Pańskie], wyrok sobie spożywa i pije” (BD): „Albowiem kto je i pije niegodnie, nie rozróżniając ciała Pańskiego, sąd własny je i pije” (*Biblia Warszawska*): „Kto bowiem spożywa i pije niegodnie, ściąga na siebie wyrok potępienia, ponieważ nie odróżnia Ciała Pana od zwykłego chleba” (*Biblia Poznańska*).

- ¹⁵ Wydaje się, jak słusznie podpowiada R.J. Karris, że zwrot: „*ita et modo*” (użyty także w wersji 19) nie był sylogizmem zapożyczonym wprost od profesorów paryskich, ale formułą wziętą z tradycji egzegetycznej i stąd też, idąc za tłumaczeniem angielskim posłużyłem się zwrotem: ‘A teraz w ten sam sposób’. Por. R. J. Karris, *The Admonitions of St. Francis: Sources and Meaning*, (St. Bonaventure, NY: Franciscan Institute, 2006, 25).
- ¹⁶ W dotychczasowych polskich tłumaczeniach mieliśmy przekręcone słowa ustanowienia Eucharystii; „to jest Ciało moje i Krew Mego Nowego Przymierza”, co wynikało zapewne z niewłaściwej zapisu tekstu łacińskiego – w wersji *Fontes Francescani*, Edizioni Porziuncola 1995, (s. 26); w wersji Francesco d’Assisi, *Scritti, Edizioni Francescane* 2002, (s. 446) – gdzie czytamy: „*Hoc est corpus meum, et sanguis mei novi testamenti*”. W wydaniu *Scritti, edizione critica* Paolazziego czytamy natomiast: „*Hoc est corpus meum et sanguis meus novi testamenti*”, co zgadza się z tekstem zapisu Ewangelii wg. św. Marka.
- ¹⁷ Słowo *[też]*- zapisane w nawiasie kwadratowym kursywą, nie ma swego odpowiednika w oryginale, gdyż zostało dodane przeze mnie w celu lepszego (jak sądzę) wyrażenia ducha tekstu Franciszkowego. Słowo to, podobnie jak i wszystkie inne zapisane w niniejszym tłumaczeniu w taki sam sposób, można w trakcie lektury zasadniczo pominąć.
- ¹⁸ Por. przypis 21.
- ¹⁹ Por. „Żaden minister lub kaznodzieja niech nie uważa pełnionej przez siebie posługi, albo urzędu kaznodziejskiego, za swoją własność, *[każdy raczej]* tej samej godziny, o ile otrzyma takie zalecenie, niech złoży swój urząd bez jakiegokolwiek sprzeciwu” (1 Reg 17, 4). Tł. własne.
- ²⁰ Wydaje się, że mówiąc o kimś, kto „otrzymałby od Pana szczególne poznanie najwyższej mądrości”, Franciszek mówi pośrednio o sobie, por. K. Kukulka, Święty Franciszek z Asyżu – teolog, filozof, egzorcysta? *W Nurcie Franciszkańskim* 20 (2013), ss. 49-57, 50.
- ²¹ „Omnia ista tibi sunt contraria” frazę tą tłumaczono dotychczas przez „wszystko to zwraca się przeciwko tobie” / *Pisma. Ambrozkiewicz* / lub „wszystko to jest przeciwne tobie” / *Pisma. Zespół* /, co – jak sądzę – nie oddaje myśli oryginału. Dla lepszego zrozumienia logiki Franciszka warto chociażby w tym miejscu przytoczyć następujący tekst: „Wszystkich braci moich; tych, którzy są kaznodziejami, tych, którzy się modlą, tych, którzy pracują tak kleryków, jak i laików, w miłości, którą jest Bóg. błagam o to, żeby we wszystkim starali się uniażać, żeby *[też]* nie przechwalali ani nie cieszyli się w sobie i nie wynosili się z powodu dobrych słów i czynów, co więcej, z żadnego dobra, jakie Bóg niekiedy czyni lub mówi i dokonuje w nich i przez nich, według tego co Pan mówi: *Zaprawdę, nie z tego się cieszyć, że duchy wam się poddają* (Łk. 10, 20)” 1 Reg 17, 5-6 (tł. własne).
- ²² W dotychczasowych tłumaczeniach *spiritus = duch* (*pisany z małej litery*), nie był utożsamiany z Duchem Świętym
- ²³ czyli *Pisma świętego*
- ²⁴ W *Scritti, edizione critica* Paolazziego tekst „*beneficite hiis...*” zapisany w nawiasie klamrowym – według Wulgaty brzmi następująco: „*Diligite inimicos vestros et orate pro persequentibus vos*” (Mt 5, 44) . Tak więc mamy tu do czynienia z kompilacją tekstu biblijnego.
- ²⁵ Jeśli św. Franciszek ostrzegał przed tym, aby grzech bliźniego (a nawet jakiegokolwiek zły przykład) nie wprawiał nas w oburzenie i gniew; „Wszyscy bracia, tak ministrowie i słudzy, jak i inni, niech wystrzegają się tego, aby nie burzyli się i nie wpadali w gniew z powodu czyjegoś grzechu lub złego przykładu, ponieważ diabeł przez grzech jednego, wielu chce znieprawować” /tł. własne/ (1 Reg 5, 7). Por. także 2 Reg 7, 3; frRegHD 5; frRegWo 70; 2Lw 44; 1 Reg 7, 16, to trudno się zgodzić z tym, żeby on sam zachęcał jednocześnie do tego, by czymś grzechem się smucić! Według dotychczasowych tłumaczeń taką, niestety, logikę podsuwa się jako „normę”; „dla miłości Bożej smuci się grzechem jego duszy” /*Pisma. Ambrozkiewicz*/; „z powodu miłości Bożej trapi się grzechem jego duszy” /*Pisma. Zespół*/. Czyż Franciszek nie zalecał raczej, aby kierując się miłością Bożą, potraktować grzech bliźniego jedynie jako swoisty powód do rozpalenia i uaktywnienia się okazywanego mu miłosierdzia? Por. *Napomnienie* 11.